

Jak pracować z przedmiotem?

Scenariusz lekcji

- ◆ Autorka: Gabriela Sierocińska-Dec, Muzeum Historii Polski
- ◆ Etap edukacyjny: szkoła podstawowa (klasy VI-VIII), szkoła ponadpodstawowa
Czas trwania: 45 minut

/

Muzea są instytucjami, których głównym zadaniem jest, między innymi, gromadzenie zbiorów i udostępnianie ich publiczności. Kolekcję muzeum tworzą obiekty muzealne, czyli przedmioty o szczególnej wartości naukowej, historycznej lub kulturowej i z tego powodu powinny być zachowane dla kolejnych pokoleń. W działalności edukacyjnej to właśnie obiekty muzealne mogą być punktem wyjścia do zajęć czy warsztatów na dany temat, np. dziewiętnastowieczna pocztówka przedstawiająca Warszawę może być doskonałym początkiem opowieści o rozwoju miasta. Wiele przedmiotów ma swoją historię i ukryte tajemnice, a ich odsłanianie i szukanie drugiego dna czy dodatkowych wiadomości może być dla ucznia wspaniałą, wręcz detektywistyczną przygodą. Historię tworzą przedmioty – są one uczestnikami, a zarazem niemymi świadkami wydarzeń. Rzeczy codziennego użytku, książki, listy, fotografie czy przedmioty osobiste pozwalają odczytywać i poznawać minioną rzeczywistość, do której należały.

Przedmioty zwykle należą do kogoś, dlatego też mogą być znakomitym początkiem opowieści o ludziach, ich codziennym życiu, ale również o ważnych wydarzeniach dla społeczności lokalnej, a poprzez ukazanie pojedynczych losów także dla całego kraju.

Przedmiot może być przewodnikiem po historii, stąd w muzeach tworzone są coraz częściej sale jednego eksponatu. Jeden obiekt pozwala bowiem zbudować całą opowieść zarówno w odniesieniu do historii lokalnej, jak i tej wielkiej. Na przykład suknia żałobna z drugiej połowy XIX w. może nam przekazać, na pierwszym planie

narracji, informacje na temat ówczesnej mody, rodzaju materiałów, sposobach szycia, pracowniach krawieckich, domach mody. A na drugim planie opowieści znajdzie się historia sprzeciwu kobiet wobec zaborcy po powstaniu styczniowym, czy rola, jaką one odegrały w walce o niepodległość kraju. Snując tę opowieść można dodatkowo sięgnąć po teksty źródłowe z epoki, fotografie, gazety oraz pamiętniki i wspomnienia. Suknia może być też pretekstem do wprowadzenia wątków związanych z historią lokalną, np. o szwalni, pracowniach krawieckich w regionie. Jeżeli znamy jej właścicielkę – suknia może stać się początkiem opowieści biograficznej o postaci historycznej.

/

Cele w języku ucznia/uczennicy:

- ◆ dowiesz się, czym jest eksponat muzealny
- ◆ zobaczysz, jak odczytywać historie z przedmiotów
- ◆ dowiesz się, co trzeba zrobić, żeby przygotować wystawę.



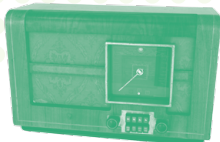
Jak pracować z przedmiotem? Scenariusz lekcji

Materiał dla nauczycielki/nauczyciela

/ Przebieg ćwiczenia i wskazówki dla nauczycielki/nauczyciela:

- 1 Przed zajęciami poproś uczniów, aby przynieśli ważne dla nich przedmioty, które według nich mogą mieć wartość historyczną.
- 2 Przedstaw **materiał nr 1** i poproś uczniów, aby zastanowili się w formie rozgrzewki nad przyniesionymi przedmiotami. Chętni mogą podzielić się z klasą swoimi przemyśleniami.
- 3 Podziel klasę na grupy (4-6). Rozdaj zadania z **materiału nr 2**. Poproś uczniów, aby wyobrazili sobie, że są detektywami i na podstawie znalezionych przedmiotów mają odtworzyć historię czasów, w których żyją. Podczas podsumowania zadań porozmawiaj z uczniami na temat wartości historycznej przedmiotów, sposobach ochrony i przechowywania wartościowych rzeczy.

W wersji pogłębionej ćwiczenia możesz zaproponować uczniom dramę – rozmowę z przedmiotem (jeden uczeń będzie zwiedzającym, a drugi – obiektem). Poproś, aby zwiedzający spróbowali uzyskać informacje, z jakim przedmiotem rozmawiają, dlaczego on może być eksponatem, w jaki sposób jest chroniony, przechowywany itp.
- 4 W następnej kolejności porozmawiaj z uczniami, czym są muzea, jaka jest ich funkcja i rola oraz jakie rzeczy i dlaczego tam się znajdują. Zapytaj uczniów, co kojarzy im się z obiektem muzealnym – na tablicy zróbcie listę wszystkich skojarzeń. Wspólnie zdefiniujcie pojęcie obiektu muzealnego.
- 5 Po rozmowie o muzeach poproś uczniów do kolejnego ćwiczenia z **materiału nr 3**.
- 6 Na zakończenie lekcji zachęć uczniów do zaprezentowania planu swojej wystawy.



Materiał 1

„Przedmioty osobiste [...] szykowały się do walki. Zamierzały stawiać opór. Moja matka szykowała się do walki. – Co z tym wszystkim zrobisz? Wiele osób stawia to pytanie. Nie znikniemy bez śladu. A nawet jak znikniemy, to zostaną nasze rzeczy, zakurzone barykady.”

M. Wicha, Rzeczy, których nie wyrzuciłem, Karakter 2017

Przynieśliście dziś osobiste przedmioty. Wyobraźcie sobie, że za kilkadziesiąt lat ktoś je znajdzie i będzie próbował odczytać z nich informacje o waszym życiu, dowiedzieć się o czasach, w których żyliście.

PYTANIA

- ♦ Zastanówcie się, jakie informacje mogą te przedmioty nam przekazać.
- ♦ Czy według was będą one miały kiedyś wartość historyczną?
- ♦ W jaki sposób należy je chronić, aby przetrwały wiele lat i mogły stać się świadectwem przeszłości dla następnych pokoleń?
- ♦ Czy wśród przyniesionych przez was rzeczy są takie, które nie będą mieć w przyszłości wartości historycznej?

Źródło: <https://www.esquire.com/uk/culture/film/news/a7703/detective-show-crazy-walls/>



Materiał 2

Wymieńcie się przedmiotami między grupami.

Pracując w grupie obejrzyjcie dokładnie przedmioty, które przynieśliście. Spośród przyniesionych przedmiotów grupa wybiera jeden – ten, który według was będzie miał największą wartość historyczną w przyszłości. Wyobraźcie sobie, że jesteście detektywami i musicie odszukać jak najwięcej informacji na temat artefaktu¹.

Spróbujcie odtworzyć jego historię. Obejrzyjcie go dokładnie i spróbujcie odpowiedzieć na pytania:

1. Zastanówcie się, jakie informacje przekazuje dany przedmiot.
2. Dlaczego według was przedmioty te będą miały kiedyś wartość historyczną?
3. Czy wśród przyniesionych rzeczy są takie, które nie będą mieć kiedyś wartości historycznej?
4. W jaki sposób należy je chronić, by przetrwały wiele lat i mogły stać się świadectwem przeszłości dla następnych pokoleń?
5. Gdzie został znaleziony dany przedmiot?
6. Czy przedmiot związany jest z jakąś konkretną osobą?
7. Jakiego rodzaju jest to przedmiot?
8. Z jakiego materiału został wykonany?
9. Czy na przedmiocie są jakieś zapiski, daty, informacje?
10. Do czego służył?
11. Czy możemy określić jego wiek? Jeśli tak, to po czym?
12. Z jakim wydarzeniem historycznym może być związany?
13. Czy w znanych wam publikacjach/ książkach są informacje związane z przedmiotem?

Zadanie to możecie zrealizować w formie mapy myśli albo, znanej z filmów detektywistycznych, „tablicy śledczej” – odpowiedzi na każde pytanie zapiszcie na osobnych kartkach, które przyczepicie później do tablicy.

1. Artefakt to „coś, co jest dziełem ludzkiego umysłu i ludzkiej pracy w odróżnieniu od wytworów natury”, Słownik Języka Polskiego PWN, <https://sjp.pwn.pl/sjp/artefakt;2441366.html>

Materiał 3

Wyobraźcie sobie, że wybrany przez was przedmiot miałby być punktem wyjścia do stworzenia wystawy. To może być wyzwanie, bo zrobienie nawet niewielkiej ekspozycji jest złożonym i wymagającym procesem.

Aby stworzyć wystawę, musicie odpowiedzieć sobie na następujące pytania:

1. Po co chcecie zrobić wystawę? Jaki jest jej cel? Jak ją chcecie zatytułować?
2. Dla kogo ma być ta wystawa? Kto ją będzie oglądał?
3. Co jest głównym tematem wystawy? O czym będzie? Jaką historię chcielibyście opowiedzieć na tej wystawie?
4. Jakie dodatkowe zagadnienia możecie przy jej okazji poruszyć?
5. Jakich eksponatów będziecie potrzebować?
6. W jaki sposób będą one prezentowane na wystawie? Jak będą opisywane?
7. Jaki porządek będzie miała wasza wystawa – chronologiczny czy tematyczny?
8. Ile czasu potrzebujecie na wykonanie pojedynczych elementów?
9. Kto może wam w tym pomóc?

Spróbujcie narysować plan swojej wystawy/przygotujcie plakat wystawy, którego celem będzie zachęcenie kolegów i koleżanki do zwiedzenia waszej ekspozycji.